

Ayhan Gökhan

Levél Császár Istvánnak, Cs. I.-ról

Szeretettel Pollágh Péternek

Drága István,
a márciusi ifjúság gomblyukából írok. Ilyen kiérdemelt, szűk résben élünk mi, a forradalmak és szabadságharcok kedvelői. Na most a kérdés adott, hogy tulajdonképpen hogyan is mondjam el azt, amit a levél kezdete óta szerettem volna.

Amikor ezt írom, a levegő kicsit hűvös, amikor ezt te nem olvasod, a levegő nagyon nem hűvös. Amikor ez az írás megjelenik és amikor ezt az írást jobb esetben rajtunk kívül más, általunk ismeretlen emberek, férfiak vagy nők, vagy mindkettő nem olvassa el, a levegő egészen forró és füllesztő lesz.

A levegő, a levegő: kellemes.

Itt a gomblyukban kicsit kifelé kellene beszélnem, rólad, drága István, a te személyedről, ha – félre ne érts – valaki nem ismerne téged, és nem tudná, hogy meghaltál. Nem ma, nem tegnap, régebben. Régóta halott vagy, a könyveid – mert hát író voltál – antikváriumokban, utcai bódékban ténferegnek, alig tudni, merre járnak. Írtál könyveket, éltél Budapesten, meghaltál a földön. Azóta nem látott senki. Aki látott, azt azóta hasonlóan nem látták, az hozzád hasonlóan nem él.

Menjünk tovább a márciusban, a március tizenötödikében.

Itt, a gomblyukból jól látszik Petőfi Sándor halványzöld indulata.

Vasvári Pál zakója.

És a börtönből szabadult saslélek, az öt foghiányt elől szakállal rejtegető Táncsics Mihály.

Kiértünk a Múzeumkertbe.

A fű illatáról a soha nem látogatott lóversenypályákon tett látogatásom jut eszembe. Lóversenypályán jártam, a pestin, a lakótelepekkel körbekordonozott, égett fűszagban pácolódó, pacalpörkölt-súlyos lóversenypályán. A lovak árnyéka futott ott, az emberek árnyékával úgy összekeveredve, mint a gyomorban az ebéd és a vacsora.

Bocsánat, István, elmondtam, amire emlékeztem a fűről.

A Múzeumkertben gyülekező tömeg olyan rendezett, mint valamelyik Császár István-novella. Novellád, például a *Fotográfiaiák* című kötetedből. Bevallom, nem annyira régen, pár hónappal ezelőtt ismertem meg a neved, P. P. kortárs magyar költő, *A cigarettás* című verseskötet vörös hajú szerzője hívta fel rád a figyelmem. Utána az ápolt és ápoló, gondos és gondtalan véletlen Újpest szívében egy esővert, hideg reggel a boltívek alatt kirakott könyvek közé sodort, és megtaláltam

a *Feljegyzések az utolsó padból* című novellásköteted. Száz forintért adták, ne haragudj, megvettem, ezért végképp ne haragudj.

Petőfi Sándor verset mond.

Szegény Kaszás Attila szebben mondaná, szebben mondta.

„*Talpra magyar, hí a haza!*

Itt az idő...”

Itt az idő, a magyar idő az abszurd magányos sétalova az összes európai idő között.

Magányos sétáló, gyí, gyí!

Párizsi kék, berlini kék, magyar idő.

Szintelenebb, szagtalanabb.

A létezés összes színe, szaga, ideje jelentősen különbözik, elhatárolódik ettől a fekete lyukat nyelt magyar időtől. A magyar idő a test sötétebb folytatása, végződés a világgal határolt sarkok, cipőtálpak között, szabadnapos tűzfal, árnyékos részletben pihenő.

István, remekül ismerted ezt a röviden ismertetett időt, mint egy természetfilm képkockái szaladtak az írásaidban az időről szerzett tapasztalatok. Hiányzik a humorod, a gyengéd, simogató iróniád. Hiányzik, hogy többé nem írsz.

Az egészséges állkapcsod a földben nevet, Császár István.

Elhamvasztották a tested?

A nevetésed a mennyből hull alá.

A Mennyország színeitől nem látom az arcod, a nevetésed olajos színeitől.

A könyveid a lakás különböző pontjain, a mosógéptől a könyvespolcig, a kilincstől az írógépig, a bölcsőtől a koporsóig.

A történeteid hús-vér élettörténetek, olyan valóságosak, mint az én hús-vér élet huszonhét évem.

A hangulat, István, az a kurvaszép hangulat a novelláidban! Kinek van hasonló minőségű hangulata? A Mándynak. A Mándy Ivánnak van olyan minőségű hangulata.

Amikor nem találkoztunk Bécsben vagy Sopronkőhidán, rosszul tudom, hol, és nem játszottuk azt, hogy minden utcának a merőlegesén indultunk el, és a nem várt megérkezések nyugodt öröme nem izgatta a végtagjaink, a kivételes és kivédhetetlen, magát szemlátomást nem kedvelő végtagunk, a szívünk, az a kávékkal, cigarettával és a halálos méreggel, a szeretettel táplált önző és gonosz szív nem bátorított fel, hogy a szabályos, egy megbeszél, személyekre szabott logika mentén követés a Duna-parton ért minket, és be akartunk ugrani a folyóba játékból, vagy mert öngyilkosok akartunk lenni, a kapálózó végtag, a hülye szívünk miatt, nem tudom, melyik a helyes kifejezés, lenni nem akartunk nagyon, kicsit lenni, buta gyufaszálként a betonból megszégyenítő gyorsan műalkotást emelt város kirakatnyi részleteiben, az rendben van, semmi kifogásunk nem volt ellene, a semmi szerelmesei nem tiltakoztak a visszafordíthatatlan nem lenni ellen, a választott gyámjuk ellen.

Patapoklosiban az asszonyok azért vannak, hogy neked szüljenek, ezt magyarázta egy tömény éjszaka füllelt őszinteségében ön, drága író úr, különben nem ment el oda, ahol az asszonyok nem a sír felett, ahol nincs fájdalom és szenvedés,

ahol a boldogtalanságról megbízhatatlan térképek készülnek, mivel a boldogtalanság ismeretlen az ott élő zárt és kiengyensúlyozott közösség számára. Nem, István, ön nem ment el Patapoklosiba. Vagy amikor ön meghalt, nem több történet, mint hogy területcserét hajtott végre, evilágból Patapoklosiba költözött? Miért is ne...

Lekerültem a tulajdonosomról, a Pilvax kávéház fogasan lógok.

A pincérek idegesek, van rá okuk.

Nehéz nap volt, kimerítő, az egész napos tapogatás kimerített, aludnék, ha volna hol, ha volna kivel. A forradalmak súlyos dolgok, a forradalmaktól nem bír aludni az ember. Virágok, kokárdák, nemzetiszínű szalagok, hóhérekötéssel, puskával, Béccsel fenyegetőzések, ne ily álmod adj Istenem, ne ilyet, ha nem kívánod, hogy kikészüljön a gyomrom. A sötétség lóg a beleimből, a szívemből, beborítom egy pillanat alatt a Pilvaxot, lesz aztán éjnek éjjele, nem érdekel, avagy virág vagy te, hazám ifjúsága?

A hetvenes évek Budapestje nem emlékszik rám, az arcom, a kezem nem ismerős neki, jártam én abban a Budapestben, sikáltam a nagy, kerek számok üveglapján, a nyomok a könyökömön és a csuklóm, képzeletben, hivatalosan nem meghirdetett, illegális utazást tettem a hetvenes évek Budapestjében, letettem egy csésze kávéval valamelyik asztalán, azóta az asztal és a kávéház eltűnt, a csésze és az utolsó ott jelenlétem maradt, nem mozdítható, nem lakoltatható ki, semmilyen önkormányzat nem tehet ellene, István, neked hagytam azt a kávé, közös barátaink, Kosztolányi Dezső és Heltai Jenő emlékére, a Kosztolányi-koffein az én, a Heltai-koffein a te életed melengeti, vagy megint egy tévedés közepén vagyok, és igazából te e két óriást nem szeretted, te Zelk Zoltánért rajongtál, írtál egy szép rövid szöveget róla, ZéZéról, öreg barátodról, az egy díj nevét viselő klasszikusról, neked nem volt Zelk Zoltán-díjad, ha belegondolok, neked eredendően kevés díjad volt, nehéz megmondanom, miért, szégyelljék magukat, akiken múlt, amiért kevés.

Lassan kezdődik a Bánk bán, a későbbi Jókainé készülődik, Jókai nevet, Petőfi megérzi, hogy nem telik bele másfél év, és a szabadság lánglelkű apostolának temploma összedől, az elveszett értékek közé sorolva kerül be a veszteségek 49-es jegyzőkönyvébe, a rendőrség ígérete, hogy nagy erővel keresik, elhamarkodott hitegetésnek bizonyul.

István, a mai időkben az irodalom annyira megbízható egzisztenciát biztosít, hogy én most egy napi tizenöt órás mosogatásból ugrottam ki a kedvedért, hogy a neked szánt tájékoztató levelemmel megtiszteljem magam. Nem akarlak zavarba ejtően meglepetésszerűen, előbb egy 48-as gomblyukból, majd egy az udvartól jól elválasztott étterem zűrzavaros és füstszagú konyhájából írtam, tudom, nem értesz félre, a hol itt, hol ott vagyok írói megoldásai nem ismeretlenek előtted. Az irodalom, mint a te idődben, megfelelően működik, az írók szeretik egymást, olyan apróságok, akár a politika vagy a közélet egyéb problémái nem okoznak köztük nézeteltérést. Minden a régi és minden nagyon jó.

Az előadás pocsék volt. A primitív és toladó zajnak köszönhetően a darab nem volt követhető. Üvöltés és függönyráncigálás, alkoholszag, ételhordók koccanása, az osztrákokra tett gúnyos megjegyzések kiváltotta röhögés és rőfögés, bajszcsapkodás, szakáll- és ingtépcsés, összefoglalva ez volt a Bánk bán 1848

március 15-én – írja naplójában egy finom és elegáns hölgy, tizenkét évvel azelőtt, hogy a tüdőgyulladás miatt a finom és elegáns teste a durva és önző földre kerül.

Azóta Petőfi eltűnt. Azóta Petőfi eltűnt, és nem találják sehol. A test, a test nincs sehol. Beleunt a hülyékbe és lelépett. Oroszországba vagy Máriabesenyőre. Mérnök lett, utazóügynök, középiskolai tanár. Matematikát és fizikát tanít. Oroszul ír és számol. Talán reinkarnálódott. Ő lett Császár István. Deák Bill Gyula. Tandori Dezső kedvenc verebe, Nádas Péter gombosszegi dolgozószobája.

Tiszta hazugság ez az egész.

István, tiszta hazugság.

Tiszta hazugság vagyok.

Az, hogy te meghaltál, tiszta hazugság.

Rosszul írom: az, hogy te meghaltál, hazugság, a mocskosabbik fajtából.

Múlt hét kedden láttalak a Ferenciek terén.

Franciakrémest vásároltál a Jégbüfében, hat darab franciakrémest.

Rajtad kívül, a mosolyodon kívül?

Azért reménykedem, hogy jól érzed ott magad, Patapoklosiban...